

MARIA WRZESZCZ
Lublin

WIELKI JUBILEUSZ KOŚCIOŁA POMORSKIEGO

Wraz z obchodami Wielkiego Jubileuszu dwóch tysięcy lat chrześcijaństwa Kościoł w Polsce w sposób szczególnie podniosły uczcił wspaniałe rocznice milenium pierwszej polskiej metropolii w Gnieźnie i podporządkowanych jej nowo założonych biskupstw w Kołobrzegu, Krakowie i Wrocławiu, utworzonych podczas zjazdu w Gnieźnie w roku 1000, w którym u grobu pierwszego polskiego męczennika za wiarę, św. Wojciecha, zgromadzili się cesarz Otto III, legat papieski Robert i towarzyszący im kardynałowie oraz gościnnie ich podejmujący książę Bolesław Chrobry.

Po uroczystościach w Gnieźnie, Krakowie i Wrocławiu nadeszła kolej na wielkie dni 20-22 X 2000 r. dla Kołobrzegu, które swą obecnością uświetnił cały nasz Episkopat. Stanowią one doskonałą okazję przypomnienia trudnych dziejów Kościoła na Pomorzu, zapoczątkowanych akcją chrystianizacyjną, powierzoną pierwszemu i jedynekmu, wyświęconemu podczas wspomnianego już zjazdu gnieźnieńskiego biskupowi kołobrzieskiemu – Reinbernowi.

Niewielką garść informacji o nim przekazał nam niemiecki kronikarz Thietmar z Merseburga. Nie wiemy dokładnie ani kiedy, ani gdzie się urodził bp Reinbern. Pochodził zapewne z okolic Merseburga. Być może był mnichem, na co wskazywać mógłby jego ascetyczny tryb życia. Zdaniem Thietmara Reinbern kształcony był „w szlachetnych naukach przez mądrych nauczycieli” bądź w Magdeburgu, bądź w Fuldzie czy Ratzbonie. Święcenia kapłańskie mógł przyjąć około 990 r. w Magdeburgu lub Merseburgu. Po konsekracji biskupiej niezwłocznie udał się do swojego biskupstwa, obejmującego prawdopodobnie całe Pomorze, od ujścia Odry na zachodzie do linii Wisły na wschodzie, którego siedzibą stał się – znany z handlu wydobywaną z Bałtyku solą – początkami swymi sięgający IX w. gród Kołobrzeg.

Z całą energią poświęcił się biskup Reinbern walce z głęboko zakorzenionym na Pomorzu pogaństwem, „niszcząc i paląc świątynie bożków”, na miejscu których budował chrześcijańskie kaplice. Dla położenia kresu kultowi oddawanemu przez Pomorzan tajemniczym i ciemnym siłom morskim wrzucił do Bałtyku cztery wielkie kamienie, namaszczone olejem i pokropione wodą święconą. Dzięki swoim wysiłkom kołobrzesci biskup „wyhodował Wszehmocnemu Panu nową latorośl na nieurodzajnym drzewie i przyczynił się do kiełkowania świętego Objawienia wśród nieuświadomionego ludu” (Thietmar).

Pomimo tego, iż był Niemcem, bp Reinbern okazał się wiernym i oddanym sługą Bolesława Chrobrego, na dworze którego często gościł. Książę zaś, uwikłany w ciężkie walki z cesarzem Henrykiem II i zajęty zabezpieczaniem wschodnich granic państwa, nie dał rady utrzymać północnych ziem swego królestwa i tak w latach 1007-1013 Pomorze odpadło od Polski. Swoją stolicę biskupią musiał więc opuścić Reinbern, którego Chrobry wysłał ok. 1010 r. na Ruś z poselstwem, a także zapewne jako kapelana swej trzeciej córki z trzeciego małżeństwa (imienia jej nie znamy), wydanej za mąż za księcia kijowskiego Świętopełka I i hufca towarzyszących im wojów.

Książę Rusi, Włodzimierz Wielki, obawiając się kontaktów Świętopełka z Bolesławem Chrobrym, nakazał uwięzić swego pasierba, jego małżonkę i biskupa, którego traktowano szczególnie okrutnie, lecz ten „wielebny ojciec” – jak pisze Thietmar – wielbił Boga potajemnie i „uwolniony z ciasnego więzienia swego ciała przeszedł radośnie do wolności wiecznej chwały”.

Między 1013 a 1015 rokiem zakończył swe życie w więzieniu pierwszy biskup kołobrzesci, Niemiec, zapoczątkowując ogromną rzeszę Niemców, Polaków, Rosjan i przedstawicieli innych narodów, którzy w ciągu wieków, a zwłaszcza podczas II wojny światowej i później, ponieśli śmierć lub zapadli bez wieści w bezkresnych obszarach Rosji.

Osierocone przez pasterza biskupstwo kołobrzescie upadło bądź w roku 1022, gdy według kroniki Kosmy nastąpiło w Polsce prześladowanie chrześcijan, bądź w okresie kryzysu państwowości polskiej po śmierci Chrobrego (1025 r.). Wielką akcję misyjną na jego obszarze podjął na nowo po stu latach św. Otto z Bambergu, który w roku 1125 poświęcił w Kołobrzegu kościół NMP. Miasto to odegrało ważną rolę w dziejach biskupstwa kamieńskiego, istniejącego do czasów reformacji. Jego wspinał, gotycką kolegiatę, zbudowaną na początku XIV w. oraz trzy inne świątynie przejęli po 1534 r. protestanci.

Kołobrzeg ucierpiał poważnie w okresie wojny trzydziestoletniej (1618-1648). Po wymarciu książąt pomorskich w roku 1637 władzę nad nim przejęli Brandenburczycy. Na początku XVIII w. Prusacy uznali je za twierdzę.

Dla stacjonujących w niej katolickich żołnierzy zaczęto odprawiać msze św. W roku 1889 utworzono katolicką parafię, dla której zbudowano kościół pod wezwaniem św. Marcina z Tours. Od początku XX w. przyjeżdżało tutaj na prace sezonowe wielu Polaków, których duszpasterzem był m.in. późniejszy pierwszy biskup częstochowski Teodor F. Kubina.

Wśród ruin zburzonego w ponad 90% Kołobrzegu pojawił się w roku 1945 pierwszy polski kapłan katolicki, franciszkanin, ojciec Polikarp Maciejowski, adaptując dla potrzeb wiernych dawny kościół niemieckich diakonis. W odbudowanej kolegiacie zaś władze państwowe utworzyły Muzeum Oręża Polskiego.

Wraz z podnoszonym z gruzów miastem rósł jego Kościół. Na wniosek biskupów polskich papież Paweł VI utworzył 28 czerwca 1972 roku, nawiązując do tradycji biskupstwa kołobrzesckiego, diecezję koszalińsko-kołobrzescką. Oddana Kościołowi kolegiata została jej konkatedrą, w której uroczystej mszy św. w 975-lecie biskupstwa kołobrzesckiego przewodniczył kardynał Karol Wojtyła, a homilię wygłosił prymas Stefan Wyszyński. W roku 1986 podniesiona została do godności bazyliki mniejszej. To w niej, w niedzielę 22 X 2000 r. odbyły się centralne uroczystości jubileuszowe diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej – tysiąclecia ustanowienia biskupstwa kołobrzesckiego. Dzień wcześniej podczas mszy świętej metropolita wrocławski kardynał Henryk Gulbinowicz powiedział – „Udało się. Zwyciężył Chrystus. Nie ulegliście ateizacji ani bezbożnemu zdziczeniu. To dzięki waszej postawie ożył ten Kościół” i prosił – „Nie dajcie się zbałamucić fałszywym prorokom”. Jako pamiątka po tych podniosłych wydarzeniach pozostanie poświęcony i odsłonięty przed konkatedrą pomnik Tysiąclecia Ustanowienia Biskupstwa w Kołobrzegu.

Z wyżyn nieba w jubileuszu tym uczestniczył zapewne i błogosławił swojemu Kościołowi jego pierwszy biskup, męczennik Reinbern, którego wstawiennictwo być może przyczyni się do nawiedzenia jego stolicy biskupiej – jednej z najstarszych w Polsce – przez Chrystusowego Namiestnika, Ojca Świętego Jana Pawła II. Kołobrzeg bowiem pozostał jedyną siedzibą diecezji w Polsce, która dotąd nie znalazła się na jego pielgrzymim szlaku w Ojczyźnie. Kołobrzeżanie cierpliwie czekają na Dostojnego Gościa. Wierzę, że wkrótce wszyscy radować się będziemy Jego obecnością i modlić się wraz z Nim w tym prastarym, nadmorskim grodzie.

DAS GROßE JUBILÄUM DER POMMERSCHEN KIRCHE

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der an die Ereignisse des kürzlich begangenen Großen Jubiläums des Jahres 2000 im Gebiet von Kołobrzeg (Kolberg) anknüpfende Artikel präsentiert einen Abriß der Geschichte des Bistums in Kolberg sowie die Geschehnisse seines ersten Bischofs Reinbern. Dieses im Jahre 1000 während des Kongresses in Gnesen (an dem u.a. Kaiser Otto III. teilnahm) gegründete Bistum hörte noch im 11. Jahrhundert zu bestehen auf. Die Ausbreitung des Protestantismus, die Verschiebung der Grenzen und die Veränderungen der politischen Obrigkeit führten schließlich zum Untergang des Katholizismus in dieser Gegend. Die erste katholische Pfarrei wurde hier erst 1889 reaktiviert. Seit 1945 gehört Kołobrzeg wieder wieder zu Polen, und 1972 wurde die Diözese Koszalin (Köslin)-Kołobrzeg gegründet, die an die Traditionen des ersten Bistums in Kolberg anknüpft.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich